

Złote ognie (1915)

muzyka: J. Wyżykowski (możliwa pisownia Wyrzykowski)

słowa: Józef Mączka

Polska piosenka wojskowa z 1915 roku, autorstwa Józefa Mączki¹ i Jana Wyżykowskiego. „Złote ognie” to sentymentalna, „rzewna” ballada dla młodego legionisty.

Nota historyczna

Leopold Lis Kula jako oficer I Brygady Legionów. Źródło: Narodowe Archiwum Cyfrowe

Wśród żołnierzy Legionów Polskich walczących z Rosją u boku Austro – Węgier oraz Cesarstwa Niemieckiego było wielu nastolatków. Wywodzili się przede wszystkim z harcerstwa i organizacji strzeleckich. Dla starszych żołnierzy ta młodzież była niczym dzieci. Szybko jednak okazało się, że „synkowie” potrafią się bić i niejeden z nich został bohaterem Legionowego Szlaku. Jednym z nich był Leopold Kula „Lis”². Urodził się 11 listopada 1896 roku w Kosinie. W rodzinnym domu dzięki „matce bardzo żywe były tradycje patriotyczne. Dziadek Leopolda (ze strony matki) Ludwik Czajkowski był powstańcem styczniowym. Już w 1911 roku Leopold był jednym z założycieli tajnego stowarzyszenia

niepodległościowego. Następnym etapem był skauting oraz Związek Strzelecki. To wśród strzelców przyjął sławny później pseudonim „Lis”. Bardzo szybko zwrócił na siebie uwagę Józefa Piłsudskiego. W 1913 zaledwie 16-letni Kula z opinią wybitnie utalentowanego i pracowitego został zastępcą komendanta Związku Strzeleckiego w Rzeszowie. Kiedy wybuchła wojna i legionieści weszli na Królestwa Polskiego Leopold od razu dał się jako znakomity oficer. 19 września 1914 roku został podporucznikiem w 2 kompanii V batalionu. Z każdą kolejną bitwą rosła jego sława odważnego, przewidującego i dbającego o żołnierzy dowódcy. Idąc szlakiem bojowym młodzieńcy oficer nie zaniedbywał samokształcenia (uczył się min. francuskiego i filozofii). Jeszcze w 1915 podczas urlopu z frontu zdał maturę. Sam uczył też analfabetów oraz prowadził żołnierski klub sportowy (!). W 1917 w wyniku „kryzysu przysięgowego”³ został internowany przez Niemców. Po rozwiązaniu legionów jako obywatel austriacki znalazł się na froncie włoskim. Wrócił w 1918 i od razu wszedł w skład Polskiej Organizacji Wojskowej⁴. W tamtym czasie „ukochany chłopiec Komendanta” był już żywą legendą. W wojnie z Ukraińcami powierzano mu najtrudniejsze zadania z których

zawsze wywiązywał się znakomicie, idąc od zwycięstwa do zwycięstwa. 17 grudnia 1918 roku został awansowany do stopnia majora. Nocą z 6 na 7 marca 1919 major Leopold Kula „Lis” prowadził swoich żołnierzy do ataku na zajęte przez Ukraińców miasteczko Torczyn. Już po jego zdobyciu został śmiertelnie ranny i zmarł po kilku godzinach. Pośmiertnie został awansowany na podpułkownika i ostatecznie zweryfikowany jako pułkownik

Analiza tekstu

„Złote ognie” to sentymentalna, „rzewna” ballada dla młodego legionisty. Autor traktuje swojego „żołnierzyka” niemal jak dziecko, które właśnie układa do snu. W pierwszej z czterech zwrotek mamy obraz „złotych ogni na niebie”, które wydają się w pierwszej chwili jak gwiazdki z dziecięcego marzenia. Druga zwrotka jest napomnieniem żołnierza, aby ukląkł w okopie i wobec nadlatujących „gwiazd w ognistym snopie” zmówił pacierz. Ostatnia zwrotka wyjaśnia, że „złote ognie” to nie gwiazdy z dziecięcej wizji, ale ogień wrogiej artylerii. Nadlatujące pociski z ciężkich dział mogły w nocy przypominać właśnie takie gwiazdy. Narrator jako żołnierz frontowy doskonale wiedział jak niszczący może być taki ostrzał. Dla żołnierzy w strzeleckim okopie często oznaczał właśnie koniec bólu i tęsknoty – żołnierską śmierć.

„Złote ognie” były wydawane jeszcze w czasie I Wojny Światowej i później w okresie międzywojennym. Po wojnie zapomniane, dopiero w ostatnich latach odzyskują popularność.

Opracował: Piotr Pacak

¹ Józef Mieczysław Mączka (1888 – 1918) – polski żołnierz, porucznik, poeta legionowy. Kawaler Orderu Virtuti Militari. [Strona na Wikipedii](#)

² Leopold Kula ps. „Lis” (1896 – 1919) – major piechoty Wojska Polskiego, kawaler Orderu Virtuti Militari, pośmiertnie awansowany do stopnia pułkownika. [Strona na Wikipedii](#), [Śladami Leopolda Lisa Kuli – film na Youtube](#), [Loch Camelot – Rapsod o pułkowniku Kuli-Lisie](#)

³ Kryzys przysięgowy – kryzys związany z odmową złożenia przysięgi na wierność Królestwu Polskiemu i dotrzymanie braterstwa broni wojskom Niemiec i Austro-Węgier do końca I Wojny Światowej przez żołnierzy Legionów Polskich (głównie I i III Brygady), który miał miejsce 9 i 11 lipca 1917. [Strona na Wikipedii](#)

ŚPIEWNIK NIEPODLEGŁOŚCI

⁴ Polska Organizacja Wojskowa (POW) – tajna organizacja wojskowa działająca w latach 1914-1921, początkowo na terenie Królestwa Polskiego, potem także w Rosji i innych ziemiach zaboru rosyjskiego oraz na terenie zaboru austriackiego. Związane z nią były luźno Polska Organizacja Wojskowa zaboru pruskiego, a także Polska Organizacja Wojskowa Górnego Śląska oraz Polska Organizacja Wojskowa Litwy Kowieńskiej. [Strona na Wikipedii](#)